

kert. Her beskrives hele Kuhlaus produktion i enkel og overskuelig form, incl. nogle af de utrykte værker ledsaget af en lille bibliografi og en værkfortegnelse. Beskrivelsen af de enkelte værker vidner om et godt kendskab til dem alle. Der konkluderes, at Kuhlau var »manden, der herhjemme åbnede døren ud til Europa, men hans alsidighed viste sig samtidig i, at han på en frugtbar måde blev influeret af dansk musiktradition. Hans stærke afhængighedsforhold til andre komponisters musik kunne synes en side af ham, der måtte stemple ham som plagiator, men de værker, han skabte - både med og uden en sådan model - viser en kunstner med sin egen fysiognomi,« og at »hans bedste værker... ejer en umiddelbarhed og vidner om god formsans, en suveræn beherskelse af det musikalske håndværk og en sikker musikalsk smag.«

Det er al ære værd, at Busk har stillet sin store viden til rådighed for denne lille publikation. Fra videnskabeligt hold forventer vi imidlertid andet og mere fra hans hånd.

*Jan Maegaard*

*KUHLAU: Lulu, Romantic Fairy Opera in Three Acts (1824). Risto Saarman (ten) Lulu; Anne Frellesvig (sop) Sidi; Tina Kiberg (sop) Vela; Ulrik Cold (bass) Dilfeng; Erik Harbo (bar) Barca; Kim von Binzer (ten) a shepherd; Hjørdis Jakobsen (sop) a water-elf; Bodil Øland (sop) a blackelf; Hedwig Rummel, Birgitte Friboe, Hanne Ørvad (sops), witches; Lane Lind (recit) Periferihme. Danish Radio Choir and Symphony Orchestra, Michael Schønwandt conducting. Kontrapunkt/SteepleChase 32009/11 (3 CD)*

Nøjagtig på dato to år efter koncertopførelsen i Tivolis koncertsal (22.8.86) af Kuhlaus opera "Lulu"- hovedbegivenheden under de mange celebreringer af 200-året for komponistens fødsel - forelå CD-indspilningen af operaen, optaget i Radihusets Koncertsal som studieproduktion kort inden koncertopførelsen. Denne udelod klogeligt fem numre (nr. 4, 10, 12, 15 og 16), men CD-indspilningen er komplet. Og det bliver til næsten Wagnerske proportioner: 3 timers musik ialt med de tre akter på hver sin CD på henholdsvis 66, 76 og 39 minutter. Det er en stor sag at komme igennem, og det kræver tålmodighed at lytte koncentreret til f.eks. de to langstrakte og tekstligt udramatiske musikalske scener i 2. akt (kvartetten nr. 9 og duetten nr.10) eller til Sidis to store 'koncert'-arier i begyndelsen af sidste akt, der var indrømmelser til koloratursopranen Eleonore Zrza, for at give hende, som Kuhlau sagde, 'was zu gurgeln' og som tekstligt intet havde med operaen at gøre og musikalsk var taget fra en tidligere komposition, den lyrisk-dramatiske scene "Eurydice in Tartarus"(1816). Operaen er endda sandsynligvis aldrig blevet opført med alle numrene. Ifølge samtidens anmeldelser blev enkelte udeladt ved nogle opførelser (og flere udeladelser forøvrigt anset for meget ønskværdige).

Alligevel forekommer det rigtigt, at alt er taget med på denne indspilning, så man får et fuldstændigt billede af Kuhlau musikdramatiske hovedværk, og indspilningen kan kun bekræfte og forstærke det indtryk, man fik af operaen ved koncertopførelsen og de mange prøver i DR forinden (som undertegnede var til stede ved): dramatisk med mange problemer (der helt udelukker en scenisk opførelse), men til gengæld: hvilken herlig musik! Takket være dirigenten Michael Schönwandts grundige indlevelse i stoffet og hans entusiastiske fortolkning af det, fremstår værket med den kraft og effekt og samtidig den poesi og varme, der kendetegner Kuhlau som dramatisk komponist.

Blandt solisterne fortjener de to kvindelige hovedpersoners fortolkere især at fremhæves. Anne Frellesvig som Sidi imponerer med sine ubesværede koloraturer (især strotten af I. akts finale) og sin fine frasering, og Tina Kiberg som Vela endnu mere med sin uovertrufne fyldige tone og forbilledlige tekstudtale. Af de mandlige sangere må finnen Risto Saarman siges at være heldigt valgt til titelpartiet, når man nu ikke har egnede tenorer herhjemme. Klangens er sine steder lidt flad og nu og da også lidt klemt, men tekstudtalen er forbavsende god for en udlænding (visse steder glemmer man, at han ikke er dansker) og fremfor alt har han en begejstring i udtrykket, som gør indtryk (med megen bravour i Lulus kamparie nr. 4 og fin indlevelse i den afdæmpede drømmesyng-kavatine nr. 5 i I. akt). Erik Harbo har grundigt levet sig ind i rollen som den ondskabsfulde dværg, Barca, hvis to berømte solonumre, spottevisen, "Når møen bliver kone", der indleder den mægtige I. akts finale og sidste akts drikkevisen, "Kloden måtte styrte sammen, var ej vin en mægtig Gud", han giver morsomt og veloplagt og med en del friheder i de recitativiske parlando-steder, der rollens karakter taget i betragtning dog er musikalsk forsvarlige. Trolldanden Dulfengs overlegne og majestætiske skikkelse inkarneres af Ulrik Cold, der dog ikke altid har lige klar og sikker toneansats og undertiden en ejendommeligt staccato-frasering. Bedst er han i sidste akts finale, hvor han kaster masken og afslører sin farlige natur. I ensembleerne er der god balance mellem sangerne, således at personkarakteristikken kommer til sin ret i Kuhlau fine kontrapunktiske sats, og det gælder også, når koret, der jo spiller en stor rolle i operaen, navnlig som kommentator til ensembleerne, føjer sig ind i helheden. Dets tekstudtale og indsatser er meget præcise. Orkesterspillet er suverænt, både i tuttinklangen og i de mange soloer, der gennemstrømmer værket. Det er naturligt, at Toke Lund Christiansen, der næsten kommer på lige så hårdt arbejde som sangerne, nævnes blandt solisterne. Hans spil har den drømmende karakter og virtuose élan - og en befriende frigørelse fra det stramme nodebillede - som Kuhlau forlangte af sit yndlingsinstrument. Men der er også fint solistarbejde for klarinet, obo og første cello.

Tekstheftet indeholder foruden oversigt over medvirkende, producenter og musikalske numre (med track- og indexnumre) oplysninger om dirigent og de seks sanglesolister (med foto), noter om Kuhlau og "Lulu" af undertegnede og til sidst den danske tekst til operaen - kun den sunge, den talte dialog kan næppe interessere nogen, slet ikke udlændinge - samt en tysk og en engelsk oversættelse. Den tyske stammer fra klaverudtoget (J.A. Böhme, Hamburg 1825) og er foretaget af Kuhlau's ven, filologen N. C. L. Abrahams, medens den engelske er en fri oversættelse af den danske (som forøvrigt mærkeligt nok ikke findes i klaverudtoget, men kun i librettoen og de håndskrevne partiturer).

Billedmaterialet består af de to kendte portrætter af Kuhlau (Hornemans og Bærentzens), titelbladet til klaverudtoget (med Brahms' signatur), gammelt billede af Lyngby (dog ikke som angivet af Kuhlaus hus), illustration til fortællingen "Lulu oder die Zauberflöte" fra eventyrsamlingen "Dschinnistan" hvorfra Güntelbergs operatekst er taget (den forestiller Dulfeng, der blændes af Periferihmes glans) og C. Bruuns farvelagte kostumetegninger af Lulu, Sidi, Vela, Dulfeng og Barca.

Mine egne noter skal jeg af gode grunde afstå fra at bedømme. De indeholder oplysninger om "The Composer - His Work and Style - Lulu, the Background of the Opera - Synopsis (af handlingen) - The Music". Sidstnævnte afsnit er en kort gennemgang af musikken (med praktiske henvisninger til de tal, som i oversigten står udfor de forskellige numre (track 1 til ouverturen, track 2 introduktionen (nr. 1) etc. Falder numrene i flere afsnit, er der underdeling i indexnumre). Jeg fortryder, at jeg ikke har skrevet mine noter på engelsk, for den engelske oversættelse er temmelig uheldig (bærer præg af at være oversat ord for ord). Når jeg skriver, at Kuhlau foruden sin dramatiske musik har skrevet "enkelte kantater" bliver det til "simple cantatas", altså læst som "enkle kantater", og der er andre løjerlige misforståelser. Det havde også været praktisk, at oversætte mine overskrifter over de seks nodeeksempler i teksten. "Kor af hekse" og "Første heks" kan kun forvirre udlændinge.

Hvordan ser de mon på denne publikation/produktion? Jeg sidder med to udenlandske anmeldelser af "Lulu", en canadisk i plademagasinet *Fanfare* (March/April 1989, Vol. 12 nr. 4) og en engelsk i *Gramophone* (May 1989), og de er begge meget positive over for indspilningen og samtidig glædeligt overraskede over, at en så interessant opera kommer fra Danmark. Der er mange lovord til sangsolister, kor og især til orkester og dirigent.

Denne CD-indspilning må anses for en vigtig begivenhed i dansk pladeproduktion. Kuhlaus "Lulu" er et værk af karat, som er værd at eksportere. Selvom den ikke kommer op på siden af periodens største operaer, bla. på grund af den dårlige tekst, der ødelægger meget, hæver den sig dog langt over gennemsnittet, hvilket man bliver klar over, når man sammenligner med mange af de mindre betydelige, ofte ligegyldige værker fra tiden, der i de seneste år er dukket op på plademarkedet (f.eks. Rossinis mere ukendte). Hvormange af disse har f.eks. et sådant væld af melodiske træffere som "Lulu", der bider sig fast i øret? Men der er meget andet at hente i operaen, og jo mere man lytter, jo mere forstår man, at der her er tale om en af de største dramatiske begavelser i dansk musik.

Gorm Busk